

1. lekcija

Globalno građansko obrazovanje (GCE)

Sadržaj:

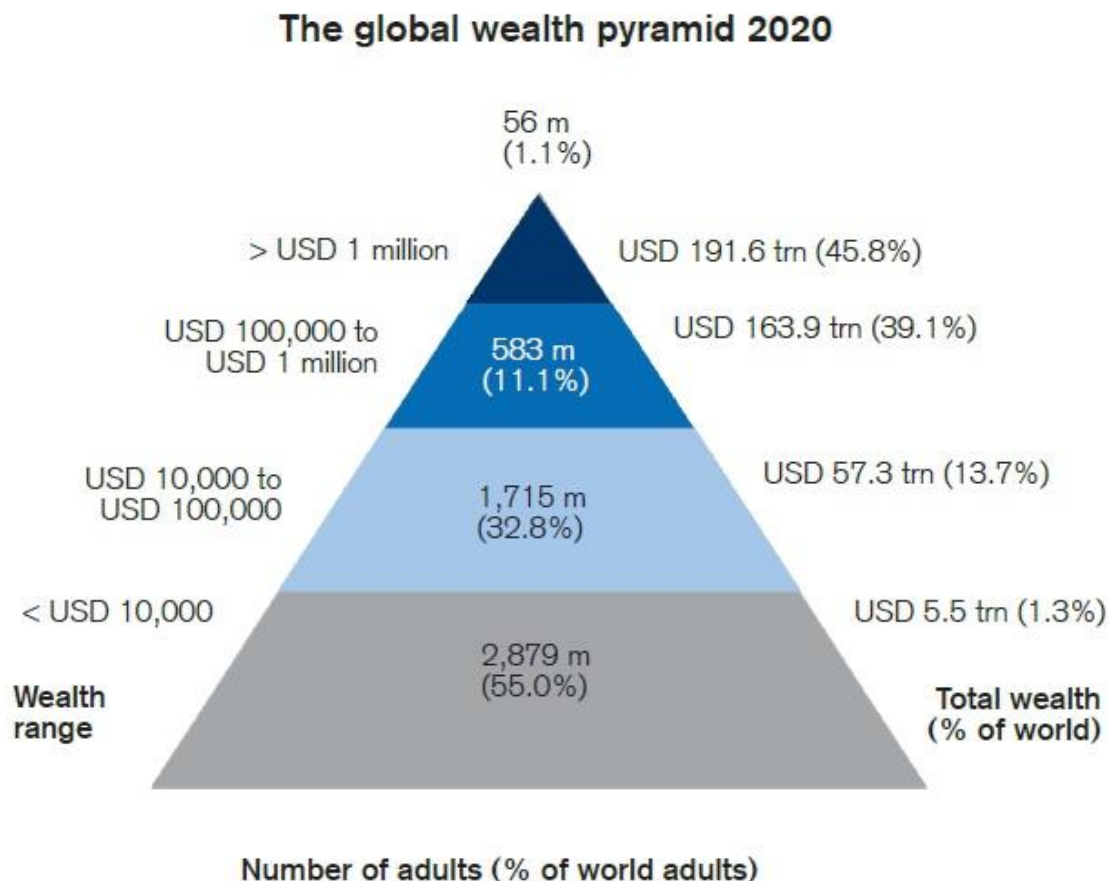
- 1. Svijet u kojem živimo***
- 2. Ciljevi održivog razvoja (SDGs)***
- 3. Globalno građansko obrazovanje (GCE)***
- 4. Učenje zalaganjem u zajednici kao alat za GCE***

Obrazovni ciljevi:

Kroz sadržaj predstavljen u ovoj cjelini želimo vam približiti globalni kontekst. Također, želimo predstaviti Agendu 2030 i njezinih 17 Ciljeva održivog razvoja (SDGs), kao i Globalno građansko obrazovanje (GCE) te njihovu važnost za postizanje pravednijeg i održivijeg svijeta. Na kraju, predstaviti ćemo metodologiju učenja zalaganjem u zajednici kao alat za transformacijsko obrazovanje kako bismo potaknuli aktivno globalno građanstvo.

1. Svijet u kojem živimo

Opišimo ukratko opću situaciju u svijetu:

Source: James Davies, Rodrigo Lluberias and Anthony Shorrocks, Credit Suisse Global Wealth Databook 2021

Izvešće o globalnom bogatstvu Credit Suissea za 2021. ([The 2021 Credit Suisse Global Wealth Report](#)) otkriva da 88% svjetske populacije posjeduje 15% ukupnog bogatstva, dok najbogatijih 12% kontrolira 85% sveukupnog bogatstva. Pedeset i pet posto svjetske populacije raspolaže samo s 1% bogatstva. Suočeni s ovom situacijom, odmah izvlačimo zaključak o "normalnosti" siromaštva i sve izraženijoj nejednakosti.

Statistike Credit Suissea, jednog od najpouzdanijih izvora, mogu se protumačiti na samo jedan način: jaz između privilegiranih i ostatka čovječanstva je ogroman. Nakon Velike recesije 2007. godine i, čini se, i krize rezultirane pandemijom 2020. godine (iako se još uvijek prikupljaju podaci), bogati postaju bogatiji (u 2020. godini ima 24% više milijardera nego 2019. godine), a, u mnogim slučajevima, siromašni postaju siromašniji.

THE 80 RICHEST PEOPLE OWN THE SAME WEALTH AS THE 3.5 BILLION POOREST PEOPLE

**EVEN
IT UP** |
OXFAM

Image Shutterstock

Knjiga dobitnika Nobelove nagrade Josepha E. Stiglitzza *Velika podjela - Društva nejednakosti i što da radimo s njima* (2015.), koristi snažnu sliku Oxfama kako bi ilustrirala razmjere problema nejednakosti u svijetu: autobus koji prevozi 80 najvećih milijardera na svijetu sadrži isto toliko bogatstva kao najsiromašnija polovica svjetske populacije.

Osim toga, Oxfam ističe u svom izvještaju iz 2022. godine *Profitiranje of patnje/Profiting from Suffering*:

"Bogatstvo milijardera i dobiti velikih korporacija dosegli su rekordne visine tijekom pandemije COVID-19, dok bi se više od 250 milijuna dodatnih ljudi moglo suočiti s ekstremnim razinama siromaštva do 2022. godine zbog pandemije, rastućih globalnih nejednakosti i krize cijena energije i hrane, pogoršane ratom u Ukrajini.

Studija Oxfama istaknula je sljedeće:

- Bogatstvo milijardera povećalo se jednako u posljednja 24 mjeseca koliko i u 23 godine.
- Bogatstvo milijardera u sektoru energije i hrane raslo je za milijardu dolara svaka dva dana. Cijene hrane ([Food](#)) i energije ([energy prices](#)) dosegle su najviše razine u desetljećima. U industriji hrane pojavilo se 62 nova milijardera.

- Kumulativne krize pandemije AIDS-19, rastuće nejednakosti i naglih porasta cijena energije i hrane mogu gurnuti 263 milijuna ljudi ([263 million people](#)) u ekstremno siromaštvo do 2022. godine, poništavajući desetljeća napretka. To odgovara jednom milijunu ljudi svakih 33 sata.
- Istodobno, tijekom pandemije, u svijetu je svakih 30 sati prosječno nastao jedan novi milijarder.

S druge strane ove stvarnosti je da, u vremenu koliko je potrebno da se pojavi novi milijarder, milijun ljudi može biti gurnuto u siromaštvo. Pandemija COVID-19 pogodila je svijet već ozlijeđen nejednakošću. Desetljeća neoliberalnih ekonomskih politika razmontirala su javne usluge koje su u mnogim slučajevima privatizirane ([have been privatised](#)), i poticale masivnu koncentraciju korporativne moći te masovno izbjegavanje plaćanja poreza ([massive concentration of corporate power and large-scale tax avoidance](#)). Ove politike su služile kako bi namjerno potkopavale prava radnika i manje porezne stope za velike korporacije i najbogatije pojedince ([deliberately undermine the rights of working people](#) and [reduce tax rates for big business](#) and [the wealthiest individuals](#)). Također su izložile okoliš eksploataciji daleko iznad onoga što naš planet može podnijeti ([levels of exploitation far beyond what our planet can withstand](#)).

Treba dodati da postoje preplavljujući dokazi ([overwhelming evidence](#)) da su klimatske promjene stvarne i antropogenog podrijetla (uzrokovane ljudskom djelatnošću). Trenutni ekonomski sustav iscrpljuje okoliš čineći klimatske promjene najvećim izazovom s kojim smo se ikada suočili.

Razumijemo da su navedeni problemi prvenstveno objašnjeni s dva međusobno povezana skupa uzroka: jedan je individualne prirode, a drugi društvene prirode. Smatramo da su uzroci nepravedne stvarnosti koju doživljavamo u svijetu prevladavajuće vrijednosti koje nisu podržavajuće, a koje se suprotstavljaju europskim vrijednostima utvrđenima u Ugovoru o Europskoj uniji. Osim toga, strukture i odnosi moći koji podržavaju siromaštvo i socijalnu isključenost diljem svijeta također doprinose ovoj situaciji. Nepravedne strukture i odnosi moći manifestiraju se u nemogućnosti ostvarivanja prava, eksploataciji prirodnih resursa i promicanju neodgovornih uzoraka potrošnje unutar ekonomskog sustava koji pogoduje koncentraciji bogatstva. Ova situacija dodatno je pogoršana stvarnošću političkih sustava koji ne dopuštaju slobodno i jednako sudjelovanje svih pojedinaca.

U tom kontekstu, Agenda 2030 predstavlja globalni savez i istovremeno poziv na akciju za okončanje siromaštva, zaštitu planeta i poboljšanje života i izgleda ljudi diljem svijeta. S druge strane, Globalno građansko obrazovanje (GCE), shvaćeno kao društveni pokret koji potiče novi model aktivnog građanstva, ključno je za postizanje pravednijeg i održivijeg svijeta gdje...

- ✓ Postoji jednakost u uživanju ljudskih prava, bez obzira na rasu, spol i socijalnu klasu.
- ✓ Cilj ekonomskog sustava može biti postizanje općeg dobra za sve pojedince.
- ✓ Moguće je živjeti u društvu koje poštuje okoliš, a ljudi odgovorno troše.
- ✓ Demokracija u svojoj punini i kompleksnosti postaje stvarnost, a pojedinci ostvaruju svoja prava i građanske dužnosti u najvećoj mogućoj mjeri.

2. Ciljevi održivog razvoja

Godine 2015., članice Ujedinjenih naroda usvojile su skup globalnih ciljeva kako bi iskorijenile siromaštvo, zaštitile planet i osigurale prosperitet za sve: Agenda 2030 za održivi razvoj. Ova [agenda](#) postavlja 17 ciljeva održivog razvoja (SDGs) i 169 povezanih ciljeva.

Ciljevi održivog razvoja (SDGs)

- Cilj 1: Iskorijeniti siromaštvo suda i u svim njegovim oblicima
- Cilj 2: Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu
- Cilj 3: Zdravlje - Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija
- Cilj 4: Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja
- Cilj 5: Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice
- Cilj 6: Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati

higijenske uvjete za sve

- Cilj 7: Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve
- Cilj 8: Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve
- Cilj 9: Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost
- Cilj 10: Smanjiti nejednakost unutar i između država
- Cilj 11: Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnima, prilagodljivim i održivim
- Cilj 12: Osigurati održive obrasce potrošnje i proizvodnje
- Cilj 13: Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica
- Cilj 14: Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održivi razvoj.
- Cilj 15: Zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti
- Cilj 16: Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama
- Cilj 17: Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj

Ciljevi su razvrstani u pet ključnih područja poznatih kao 'Pet P-ova':

- ✓ Ljudi/People: Ciljevi 1, 2, 3, 4 i 5
- ✓ Zemlja/Planet: Ciljevi 6, 12, 13, 14 i 15
- ✓ Blagostanje/Prosperity: Ciljevi 7, 8, 9, 10 i 11
- ✓ Mir/Peace: 16. cilj
- ✓ Partnerstvo/Partnership: 17. cilj

Ciljevi održivog razvoja su međusobno povezani što znači da uspjeh jednog cilja utječe na druge. Rješavanje prijetnje klimatskih promjena utječe na način kako upravljamo osjetljivim prirodnim resursima. Postizanje rodne ravnopravnosti ili poboljšanje zdravlja doprinosi iskorjenjivanju siromaštva, a poticanje mira i uključivih društava smanjuje nejednakosti i potiče prosperitetne ekonomije, a to je nevjerojatna prilika za dobrobit budućih generacija. Svi su ciljevi relevantni jer obuhvaćaju pitanja koja sve pogađaju i potvrđuju našu međunarodnu predanost trajnom okončanju siromaštva. Ambiciozni su jer im je cilj ne ostaviti nikoga iza sebe, a, što je još važnije, pozivaju nas na stvaranje održivog, sigurnijeg i prosperitetnijeg planeta za čovječanstvo. Međutim, rješavanje globalnih izazova i postizanje Ciljeva uvelike ovisi o razini svijesti među stanovništvom.

Cilj 4.7 kvalitetno obrazovanje:

Do 2030. godine osigurati svim učenicima stjecanje znanja i vještina potrebnih za promicanje održivog razvoja, uključujući, između ostalog, obrazovanje za održivi razvoj i održive načine života, ljudska prava, rodnu ravnopravnost, promicanje kulture mira i nenasilja, globalno građanstvo te poštovanje kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju.

S druge strane, ako civilno društvo ne zahtijeva promjene, ako ne stavimo naglasak na Ciljeve, teško ćemo ih postići. Stoga je nužno govoriti o Globalnom građanskom obrazovanju (GCE).

3. Globalno građansko obrazovanje (GCE)

"Iako je naš svijet sve više međusobno povezan, prevelik dio svjetske populacije ne razumije globalne izazove poput nejednakosti, siromaštva, kršenja ljudskih prava i nepravde, koji i dalje prijete miru i održivosti. U vremenima krize, vrijednosti poput poštovanja, solidarnosti i uključenosti često dodatno slabe. Zato Globalno građansko obrazovanje ima važnu ulogu u stvaranju sklada prema zaista održivoj budućnosti temeljenoj na ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti, pravdi i demokraciji."

CONCORD¹

The Spanish NGOs for Development Network (Španjolska nevladina organizacija za razvojnu mrežu) definira "Transformativno obrazovanje za globalno građanstvo" kao 'kontinuirani socioobrazovni proces koji promiče kritičko, odgovorno, osobno i kolektivno globalno građanstvo posvećeno transformaciji lokalne i globalne stvarnosti kako bi se izgradio pravedniji i uravnoteženiji svijet koji poštuje raznolikosti i okoliš, gdje se svi pojedinci mogu slobodno i ugodno razvijati.'

Globalni građani imaju ove karakteristike...

- ✓ Aktivno sudjeluju u građanskom životu na svim razinama i teže donošenju promjena.
- ✓ Svjesni su svojih prava, ali i svojih obveza te preuzimaju odgovornost za svoje postupke.
- ✓ Zainteresirani su za razumijevanje i kritičko razmišljanje o globalnim pitanjima i kako se ta pitanja isprepliću u njihovim vlastitim životima i životima drugih.
- ✓ Poštuju, cijene i slave raznolikost i imaju kozmopolitski mentalni sklop. Ogorčeni su nepravdom i isključenjem te teže boljem svijetu.

Kako bismo objasnili kako možemo implementirati prijedloge za globalno građansko obrazovanje (GCE) u učionicama, sljedeća tablica može biti korisna:

ŠTO NIJE GCE?	ŠTO JE GCE?
To nije jednokratna akcija u programu niti izolirana aktivnost .	To je kontinuiran, interaktivan i participativan obrazovni proces koji je u pokretu. Proces koji dovodi do toga da ljudi sagledavaju vlastitu stvarnost i stvarnost drugih.
To nije proslava dana...	To je kontinuirani proces aktivnog obrazovanja koji omogućava proces

¹ CONCORD je Europska konfederacija nevladinih organizacija koja radi na održivom razvoju i međunarodnoj suradnji. <https://concordeurope.org/about-us/>

	analitičkog i kritičkog promišljanja građana.
To nije nešto što je namijenjeno kako bi nevladine organizacije provele jedan dan u učionici.	To je integracija aktivnosti nevladine organizacije u školski godišnji programa rada.
To nije samo obrazovanje o vrijednostima.	To je obrazovanje koje uključuje povezivanje ekonomskih aspekata s političkim, povijesnim, okolišnim, ljudskim pravima i elementima jednakosti. To je obrazovanje koje u svojoj srži ima socijalnu pravdu i ljudska prava.
To nije samo razgovor o interkulturalnosti.	To je stvarna integracija kulturne, vjerske, jezične i druge raznolikosti u obrazovne procese koji se odvijaju u školama putem aktivnosti posebno osmišljenih u tu svrhu.
To nije samo suradnja za razvoj.	Aktivnosti globalnog građanskog obrazovanja otvorene su za građane i potiču njihovo sudjelovanje i mobilizaciju u izgradnji pravednijeg svijeta.
To nije samo razgovor o tome što rade nevladine organizacije.	Nevladine organizacije su akteri globalnog građanskog obrazovanja zajedno s javnim upravama, obrazovnim zajednicama, medijima, strukovnim organizacijama i drugima.
To nije prostor za razgovor o problemima osiromašenih zemalja.	To je prostor za razgovor o problemima globalnog svijeta, odgovornosti bogatih zemalja, posljedicama ekonomskog sustava koji osuđuje velik dio svjetske populacije na siromaštvo, odnosu između naših života i života ljudi u drugim zemljama. To je prostor za razmišljanje o globalnim i lokalnim odnosima i njihovim posljedicama te za izgradnju alternativa.
Globalno građansko obrazovanje ne odvija se samo u obveznom obrazovnom sustavu.	Globalno građansko obrazovanje ima svoje mjesto na svim razinama obrazovanja , od vrtića do sveučilišta te izvan škole: u našem susjedstvu, gradu, medijima i dr.
Globalno građansko obrazovanje ne oslanja se isključivo na aktivnosti podizanja svijesti.	Aktivnosti globalnog građanskog obrazovanja su raznovrsne - obuhvaćaju podizanje svijesti, ali i obrazovanje i osposobljavanje, istraživanje, zagovaranje i društvenu mobilizaciju.

4. Učenje zalaganjem u zajednici kao alat za Globalno građansko obrazovanje (GCE)

Kako tvrdi filozofkinja Adela Cortina, u nepravednom i nejednakom svijetu, "svrha obrazovanja trebala bi biti oblikovanje građana sposobnih transformirati svijet." Drugim riječima, obrazovanje ima za cilj razvijati društvenu svijest i predanost kako bi potaknulo aktivno globalno građanstvo.

Osim toga, već je dugo očito da je promjena u obrazovanju nužna kako bi se uskladila s aktualnim stoljećem i prilagodila potrebama trenutne stvarnosti. Obrazovanje bi trebalo biti funkcionalno, a učenje imati smisla.

Učenje zalaganjem u zajednici (Service-Learning - SL) pojavljuje se kao specifičan prijedlog koji se bavi objema obrazovnim stvarnostima.

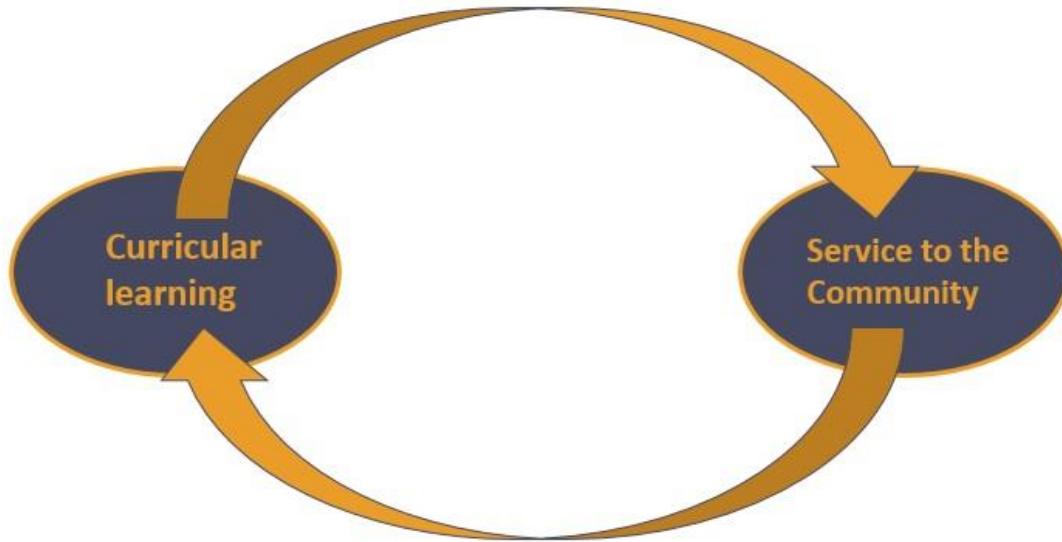
'Učenje zalaganjem u zajednici (Service-Learning - SL) je obrazovni pristup koji kombinira procese učenja s volonterskim radom u dobro strukturiranom projektu, gdje sudionici uče rješavajući stvarne potrebe u svom okruženju s ciljem poboljšanja istog.'

Definicija prema "Centre Promotor d'Aprenentatge Servei" iz Katalonije

Drugim riječima, učenje zalaganjem u zajednici je način učenja koji istovremeno pruža uslugu zajednici. To je metoda koja povezuje obrazovni uspjeh i društvenu predanost.

Iskustvo pokazuje - kada se provode projekti obrazovanja kroz zalaganjem u zajednici, stvara se "virtuozni krug". Budući da akademsko učenje poboljšava kvalitetu zalaganja, zalaganje zahtijeva bolje sveobuhvatno obrazovanje, potiče stjecanje ili proizvodnju novih znanja kako bi se adekvatno riješila uočena potreba, a sve to rezultira većim građanskim angažmanom. Učenje poboljšava kvalitetu zalaganja, a zalaganje ima utjecaj na bolje sveobuhvatno obrazovanje i potiče novu produkciju znanja.

SERVICE LEARNING VIRTUOUS CIRCLE

Prema Roser Batlle, mogu se identificirati četiri sastavnice u gotovo svakom projektu obrazovanja učenjem zalaganjem u zajednici (SL):

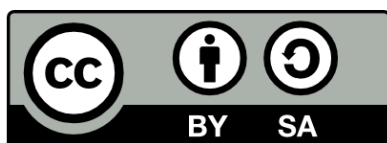
Općenito možemo reći:

- Polazna točka je društvena potreba ili problem (lokalni ili globalni) koji se može jasno poboljšati.
- Zalaganje u zajednici organizirano je kao odgovor na tu potrebu.
- Sve to pruža značajna iskustva učenja za učenike.
- Općenito (s nekim iznimkama), zahtijeva suradnju i umrežavanje s lokalnim dionicima i samom zajednicom.

Učenje zalaganjem u zajednici (SL) služi kao alat za globalno građansko obrazovanje u smislu da kroz projekte može adresirati Ciljeve održivog razvoja (SDGs) i te ciljeve

istraživati i uspostavljati veze između lokalnih i globalnih problema i potreba te provoditi akcije za društvenu transformaciju.

U sljedećoj cjelini detaljnije ćemo istražiti ovu metodologiju i primjere projekata učenja zalaganjem u zajednici s fokusom na globalno građanstvo.

Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License

Financira Europska unija. Prikazana stajališta i mišljenja su isključivo autora i ne odražavaju nužno stajališta Europske unije ili Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizualnu politiku i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu biti odgovorni za njih.